دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی

شناسایی زمینه‌ها و راهکارهای مؤثر در توسعه فرصت‌های شغلی در نواحی روستایی بخش مشهد مرغاب

مصطفی احمدوند[1] و الهام کنعانی[2]

۱- دانشیار ترویج و توسعه‌ی کشاورزی، دانشکده‌ی کشاورزی، دانشگاه یاسوج
۲- کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشکده‌ی کشاورزی، دانشگاه یاسوج، (نویسنده مسوول: ee.kanani@gmail.com)
تاریخ دریافت: ۹۸/۱/۲۸ تاریخ پذیرش: ۹۸/۴/۵
صفحه: ۳۴ تا ۴۴

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی زمینه‌های اشتغال و ارائه راهکارهای مؤثر توسعه‌ی اشتغال در روستاهای بخش مشهد مرغاب در استان فارس بود که به‌شیوه‌ی پیمایش بین کارشناسان و نخبگان محلی صورت گرفت. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرتکل و پرسش‌نامه‌ای با سؤالات باز و بسته در سال ۹۶ گردآوری شد و با استفاده از تکنیک سوات مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد منطقه مورد مطالعه جهت توسعه‌ی اشتغال با ۳۹ نقطه ضعف (با امتیاز نهایی ۰/۸۷۶)، ۲۸ تهدید (با امتیاز نهایی ۰/۹۵۲)، ۱۴ نقطه قوت (با امتیاز نهایی ۱/۹۱۷) و سه فرصت (با امتیاز نهایی ۱/۶۵۹) مواجه بود. با توجه به‌ماتریس ارزیابی موقعیت و اقدام استراتژیک و فزونی مجموع امتیاز وزنی نقاط قوت و فرصت‌ها بر نقاط ضعف و تهدیدها در محدوده مورد مطالعه، راهبرد تهاجمی (SO) که در آن تکیه اصلی بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی است در اولویت راهبردهای توسعه اشتغال در روستاهای بخش مشهد مرغاب قرار گرفت. بنابراین، در ارائه راهکارهای توسعه‌ی اشتغال در روستاهای مورد مطالعه تمرکز بر تضعیف نقاط ضعف درونی (مانند عدم تخصیص بودجه کافی در راستای کارآفرینی، ضعف بنیه مالی روستاییان، مدیریت ناصحیح منابع آبی با وزن نهایی ۰/۰۲۸) و تهدیدهای بیرونی (خشکسالی و بالا بودن سودهای بانکی با وزن نهایی ۰/۰۳۵) با وزن نهایی بیشتر، امری ضروری می‌باشد. همچنین، در دسته‌بندی ظرفیت‌های شناسایی‌شده مشاهده گردید مهم‌ترین عامل در بخش نقاط ضعف و تهدید در ایجاد اشتغال عامل اقتصادی است. در نهایت، با توجه به‌نتایج پژوهش، راهکارهای کاربردی جهت توسعه‌ی اشتغال در بخش مشهد مرغاب ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی: توسعه اشتغال، سوات، فرصت‌های شغلی، مشهد مرغاب، نواحی روستایی

مقدمه

اشتغال کانون بسیاری از ارتباطات انسانی و اجتماعی محسوب می‌شود و نقش آن در پویایی زندگی انسان انکارناپذیر است. در دهه‌های اخیر ازدیاد نیروی جوان و افزایش بیکاری نسبت به‌سال‌های قبل از چالش‌های مهم می‌باشد. بخش قابل‌توجهی از شاغلان هر کشور، به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، در مناطق روستایی مشغول به‌کار می‌باشند و تولیدات کشاورزی، باغی و دامی علاوه بر تأمین غذای مردم، تأمین‌کننده مواد خام مورد نیاز صنایع و یا به‌عنوان کالاهای مصرفی در شهرها توسط مشاغل خدماتی به‌فروش می‌رسد (۱۴). بر اساس اسناد و مدارک بین‌المللی و همچنین تحقیقات کارشناسان مختلف در خصوص اشتغال، می‌توان مؤثربودن اشتغال در مبارزه با فقر و محرومیت اجتماعی را مشاهده کرد. به‌عنوان مثال کمیسیون اروپا[1] تأکید می‌کند که اشتغال بهترین ضمانت‌کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع است (۸).

در مناطق مختلف کشور در زمینه شاخص‌های توسعه، به‌ویژه در ارتباط با موضوع اشتغال نابرابری‌های زیادی وجود دارد. شکاف و نابرابری‌های موجود تا حد زیادی ناشی از عدم شناخت امکانات، استعدادها و ظرفیت‌های مناطق مختلف در زمینه توسعه‌ی اقتصادی و عدم برنامه‌ریزی صحیح در مکان‌های جغرافیایی است (۷). در این راستا، روستاهای بخش مشهد مرغاب نیز از این موضوع مستثنی نبوده و با توجه به‌اینکه اولین گام برای برنامه‌ریزی همه‌جانبه، شناخت دقیق وضعیت موجود است، در راستای بهبود وضعیت اشتغال این منطقه، شناسایی ظرفیت‌ها و برنامه‌ریزی متناسب با شرایط اجتماعی، اقتصادی و محیطی امری ضروری و مهم به‌نظر می‌رسد. بدون شک توسعه اشتغال و اشتغال‌زایی در روستاهای این بخش کاهش چالش‌های روستایی از جمله مهاجرت روستایی، بیکاری، بهبود درآمد و کیفیت زندگی روستاییان را به دنبال خواهد داشت.

اشتغال‌زایی به‌معنای ظرفیت بالقوه موجود در بخش‌های اقتصادی جهت ایجاد فرصت‌های نوین اشتغال و افزایش تعداد شاغلان به‌کار گرفته شده است (۱۶). آن روی اشتغال بیکاری است که سبب عدم استفاده از توان کامل اقتصادی گشته و بخشی از منابع تولید را معطل گذاشته و همراه با رکود اقتصادی و کاهش تولید باعث به‌هدررفتن ظرفیت‌های اجتماعی می‌شود. همچنین، سبب توزیع نامناسب درآمد گشته و کسب درآمد بخشی از افراد جامعه را سلب کرده و در نتیجه بار تکفل خانوارها فزونی یافته و رفاه اجتماعی کاهش می‌یابد. این عامل تقاضای مؤثر جامعه را تحلیل برده و رکود اقتصادی را تعمیق می‌بخشد و فقر را گسترش می‌دهد (۱۸).

تحقیقات زیادی در خصوص شناسایی و بررسی زمینه‌ها و ظرفیت‌های اشتغال روستایی انجام شده است. در این زمینه

1- Commission European

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

بختیاری و یزدانی (۳) در بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم گردشگری بر اشتغال نشان دادند که صنعت گردشگری تأثیرقابل ملاحظه‌ای بر اشتغال و رشد اقتصادی کشور دارد.

رئیسی و همکاران (۱۶) در بررسی پنج عامل اقتصادی، اجتماعی، محیطی، رفتاری و ترویجی نتایج نشان داد که عامل اقتصادی با میانگین رتبه‌ای ۳/۲۵ بیشترین تأثیر را بر کارآفرینی داشته و پس از آن عوامل محیطی، اجتماعی، رفتاری و ترویجی به‌ترتیب بیشترین تأثیر را بر کارآفرینی کشاورزی داشته است.

یوسفی و همکاران (۱۹) در پژوهشی نشان داند که از دیدگاه کارشناسان، عوامل محیطی دارای بالاترین اولویت و عوامل اجتماعی دارای پایین‌ترین اولویت از نظر تأثیرگذاری بر توسعه کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی است.

باصری و جهانگرد (۱) نیز در بررسی و تحلیل ظرفیت اشتغال‌زایی بخش کشاورزی ایران نشان دادند که توانمندسازی زنان و جوانان از طریق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق روستایی می‌تواند در بهبود و جذب نیروی کار در بخش روستایی و حفظ سطح اشتغال پایدار مؤثر باشد.

مهدوی‌حاجیلوی و محمدی‌زاده (۱۱) در تحلیل سطوح برخورداری شاخص‌های سواد و اشتغال دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان دزفول با استفاده از روش موریس[1] نشان دادند که بالا بردن سواد عمومی و تقویت آموزش تخصصی در حوزه فنی وحرفه‌ای باعث ایجاد زمینه‌های کارآفرینی و مانع مهاجرت بی‌رویه به‌شهر می‌شود.

بوزرجمهری و یوسفی (۴) در بررسی نقش شهرک‌های صنعتی در توسعه اجتماعی و فرهنگی سکونتگاه‌های روستایی شهرک صنعتی گرگان نشان دادند که تأسیسات شهرک‌های صنعتی باعث افزایش اشتغال و کاهش مهاجرت در این ناحیه به‌ویژه در روستای حیدرآباد شده است.

جمینی و همکاران (۹) در مطالعه شناسایی راهبردهای توسعه اشتغال در مناطق روستایی با استفاده از مدل سوات، ۹ نقطه قوت (زمین‌های حاصلخیز، اقلیم مناسب، نیروی انسانی محلی و تحصیلکرده، نزدیکی به راه‌های ارتباطی و ...)، ۳۵ نقطه ضعف (عدم دسترسی به ضامن معتبر و تسهیلات بانکی، بالا بودن سود بانکی، وجود واسطه‌ها، پایین‌بودن قیمت تولیدات زراعی، بالابودن هزینه‌های تولیدات زراعی، بروکراسی اداری، نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی، بیکاری فصلی و قطعه قطعه بودن اراضی و ...)، ۲۶ فرصت (احداث و توسعه کارخانه تولید ماسه و ...) و ۱۶ تهدید (عدم ضمانت خرید تولید روستاییان از سوی نهادهای متولی، نبود سازمان توسعه کارآفرینی و کاریابی و...) در منطقه مورد مطالعه را برشمردند. با توجه به فزونی مجموع امتیاز وزنی نقاط ضعف و تهدید بر نقاط قوت و فرصت‌ها در محدوده مورد مطالعه استراتژی تدافعی (WT)، در اولویت استراتژی‌های توسعه اشتغال در دهستان بدر می‌باشد. بنابراین، در ارائه راهکارهای توسعه اشتغال در نواحی روستایی محدوده مورد مطالعه، تضعیف تهدیدهای بیرونی مانند سرمایه محدود در دست روستاییان و بالارفتن هزینه‌های تولید و نقاط ضعف درونی مانند کمبود سرمایه اولیه در دسترس روستاییان و وجود دلالان و واسطه‌ها با وزن نهایی بیشتر امری ضروری می‌باشد.

قادرمزی (۷) نتایج نشان داد از ۵۷ روستای مورد مطالعه به‌لحاظ برخورداری از شاخص‌های اشتغال، ۹ روستا در سطح برخوردار، ۲۳ روستا در سطح متوسط و ۲۵ روستا در سطح محروم و بسیار محروم واقع شدند. در این پژوهش مجموع امتیاز وزنی نقاط قوت و فرصت بر نقاط ضعف و تهدید فزونی دارد. وی به‌وجود نیروی کار محلی و تحصیل‌کرده و زمین مرغوب و ... به‌عنوان نقاط قوت، تعداد زیاد بیکاران، بروکراسی اداری، بالابودن هزینه‌های خرید، وجود واسطه‌ها، ضعف بنیه مالی روستاییان، ضعف شدید صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و ... در حیطه نقاط ضعف، ورشکسته شدن کارگاه‌های تولیدی، مهاجرت نیروی کار از روستاها و ... به‌عنوان نقاط تهدید و احداث کارگاه‌های تولید گیاهان دارویی و ... به‌عنوان نقاط فرصت یاد کرده است. همچنین، نتایج پژوهش در جهت توسعه‌ی اشتغال در نقاط روستایی محروم و بسیار محروم شهرستان جوانرود نشان داد، راهبرد تهاجمی(SO) که در آن تکیه اصلی بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی است، مناسب‌ترین راهبرد جهت توسعه اشتغال در روستاهای مورد مطالعه است.

مؤمنی‌هلالی و مؤذن (۱۰) نشان دادند که عمده‌ترین موانع، مانع سیاستگزاری و برنامه‌ریزی، اقتصادی، پشتیبانی و حمایتی، آموزشی و اطلاع‌رسانی، زیرساختی و فرهنگی است.

فگیو و سیلوا (۶) نشان دادند که بین گسترش خوداشتغالی و ایجاد کسب و کار و نوآوری در مناطق شهری همبستگی قوی وجود دارد، لیکن این همبستگی در مناطق روستایی وجود ندارد.

مارسن (۱۲) در پژوهشی نشان داد که فرهنگ اثر قابل‌توجهی بر خود اشتغالی دارد و در این میان جنسیت به‌نوبه‌ی خود موجب بروز تفاوت‌هایی بر اثر فرهنگ بر اشتغال می‌شود به‌طوری که مردان از زنان نسبت به‌فرهنگ حساس‌ترند.

هرمان و جئورجسکو (۸) در پژوهشی به‌ارائه استراتژی‌های اشتغال برای کاهش فقر در رومانی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد مهارت‌آموزی و آموزش حرفه‌ای و تداوم آن، مهم‌ترین استراتژی برای افزایش سطح اشتغال و از فقر نجات‌دادن بیکاران است. به‌این صورت که نیروی کار با یادگیری مهارت‌های لازم خود را با حرفه‌های مورد نیاز کارفرما وفق می‌دهد و در نتیجه با بالارفتن سطح مهارت زمینه‌گذر از بیکاری به‌اشتغال و از فقر به‌رفاه فراهم می‌شود.

مهمت (۱۳) در مطالعه‌ای با هدف اشتغال‌زایی با تأکید بر استراتژی توسعه سبز در کشور اندونزی نشان داد کشور اندونزی با وجود منابع طبیعی فراوان، تراکم بالایی از جمعیت را داشته و با معضل بیکاری مواجه می‌باشد که این عوامل سبب تخریب محیط‌زیست شده است. در نهایت، استراتژی که برای توسعه‌ی اشتغال ارائه داد به‌این صورت بود که کشورهای شمال (توسعه‌یافته)، که دارای درآمد بالایی هستند،

1- Morris

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

می‌توانند با ارائه کمک‌های مالی و تقویت جریان سرمایه‌گذاری در کشورهای جنوب (اندونزی) در توسعه اشتغال‌زایی در این کشورها نقش به‌سزایی را داشته باشند.

با جمع‌بندی مطالب تجربی پیرامون شناسایی زمینه‌ها و ظرفیت‌های اشتغال روستایی در مناطق مختلف با توجه به‌شرایط آن مناطق، در کنار عواملی که در توسعه اشتغال مؤثر می‌باشند موانعی نیز در برابر آن وجود دارد. فزون بر آن با توجه به‌اینکه هیچ‌گونه پژوهشی مربوط به مسئله شناسایی ظرفیت‌های ایجاد اشتغال در منطقه مشهد مرغاب صورت نگرفته؛ از این‌رو پژوهش حاضر طی یک مطالعه عینی در منطقه مورد نظر به روش تحلیل محتوا به‌بررسی هریک از این عوامل می‌پردازد. بر این مبنا هدف پژوهش حاضر شناسایی زمینه‌ها و ظرفیت‌های اشتغال در روستاهای بخش مشهد مرغاب بود که اهداف ویژه‌ی زیر دنبال شدند:

- شناسایی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده توسعه اشتغال روستایی
- ارائه راه‌حل و راهکارهای توسعه‌ی اشتغال روستایی

مواد و روش‌ها

جهت دستیابی به اهداف پژوهش از دو شیوه‌ی مطالعه اسنادی و میدانی (مصاحبه با کارشناسان و تکمیل پرسش‌نامه) استفاده گردید. مدیران محلی، شورای شهر، شورای روستا و کارآفرینان بخش مشهد مرغاب از توابع استان فارس به‌تعداد ۷۱ نفر جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند (۲). از این‌رو، انتخاب نمونه و جمع‌آوری اطلاعات در چهار مرحله زیر صورت گرفت:

مرحله اول؛ شناسایی ظرفیت‌های اشتغال روستایی

اولین مرحله‌ی پژوهش حاضر شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای اشتغال در منطقه‌ی مورد مطالعه می‌باشد که بدین‌منظور از ۷۱ نفر مدیران محلی، اعضای شورای شهر، شورای روستا و کارآفرینان، ۳۱ نفر از افرادی که در سمت شغلی خود موفق‌تر و دارای سابقه شغلی بالاتر بوده به‌صورت هدفمند انتخاب شدند و با استفاده از پرسش‌نامه‌ای با سؤالات باز و استفاده از نظرات آنها و مرور پیشینه نگاشته‌های مرتبط با موضوع، لیستی از این نقاط شناسایی شدند.

مرحله‌ی دوم؛ پالایش عامل‌های شناسایی‌شده

در این مرحله به‌منظور پالایش عامل‌ها می‌بایست درجه اهمیت عامل‌های منتخب به‌منظور استفاده در مرحله‌ی بعدی پژوهش انجام گیرد. در واقع، می‌بایست برای هریک از عامل‌ها وزنی را تعیین کرد که در این راستا عامل‌های بدست آمده در جدولی قرار داده شد. سپس از مدیران محلی، شورای شهر، شورای روستا و کارآفرینان بخش مشهد مرغاب که آگاهی کاملی نسبت به‌شرایط منطقه داشتند؛ خواسته شد که در صورت موافقت با هریک از عامل‌های شناسایی‌شده در مرحله‌ی قبل، نمره‌ای بین (۱۰-۰) دهند. بر این مبنا از ۳۱ نفر مدیران محلی، شورای شهر، شورای روستا و کارآفرینان در مرحله‌ی قبل ۱۳ نفر که دارای همکاری بیشتر در مرحله قبل بوده به‌صورت هدفمند انتخاب و کار وزن‌دهی انجام شد و بدین صورت عامل‌های شناسایی شده پالایش شدند.

مرحله سوم؛ گزینش مؤثرترین عامل‌ها

در مرحله‌ی سوم پژوهش عامل‌هایی که فراوانی ۹[1] به‌بالا را گرفته بودند انتخاب و در جدولی قرار داده شد. سپس از همان نمونه‌ی مرحله‌ی قبل خواسته شد که اهمیت هر عامل و وضعیت موجود آن در منطقه را در قالب طیف لیکرت پنج قسمتی خیلی‌کم تا خیلی زیاد مشخص کنند. در نهایت، میانگین وزنی و وزن نسبی عامل‌ها طی مراحل زیر محاسبه شد:

گام اول (محاسبه مجموع وزن‌ها): مجموع امتیازهای به‌دست‌آمده از کارشناسان بر اساس طیف لیکرت (بسیار کم، کم، متوسط، زیاد و بسیار زیاد) محاسبه و نتیجه‌ی آن در ستون مجموع وزن‌ها در کلیه‌ی زیرمجموعه‌ها بر اساس چهار بخش اصلی مدل سوات (نقاط قوت، ضعف و فرصت‌ها، تهدیدها) ارائه گردید (جدول ۱).

گام دوم (محاسبه‌ی میانگین وزن‌ها): براساس تقسیم مجموع وزن‌های به‌دست‌آمده بر تعداد نمونه‌ها محاسبه و در ستون میانگین وزن‌ها ارائه گردید (جدول ۱).

گام سوم: امتیاز به‌دست‌آمده در هرکدام از زیرمجموعه‌ها بر تعداد گویه‌های موجود در آن گروه تقسیم و نتایج گزارش گردید (جدول ۱).

مرحله چهارم؛ دسته‌بندی عامل‌های شناسایی‌شده

در مرحله‌ی چهارم از پانلی متخصصان (۷ نفر) که به‌صورت هدفمند انتخاب گردیده خواسته شد نسبت به‌صحت دسته‌بندی انجام شده عامل‌ها در قالب ابعاد اقتصادی، سیاسی، آموزشی – ترویجی، اجتماعی – فرهنگی، زیرساختی – محیط‌زیستی نظرات خود را اعمال کنند.

بر این اساس با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده و تطابق آن با فاکتورهای PESE (سیاسی[2]، اقتصادی[3]، اجتماعی[4] و محیط‌زیستی[5]) از این فاکتورها جهت تحلیل سوات استفاده شد و راهبردهایی ارائه گردید. بدین منظور، عوامل با توجه به دامنه نفوذشان به دو دسته عوامل خارجی و داخلی تقسیم‌بندی شدند که هر دو عوامل داخلی و خارجی می‌توانند تأثیر مثبت یا منفی داشته باشند.

مدل سوات تحلیلی سیستماتیک را برای شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید و انتخاب استراتژی که بهترین تطابق بین آنها ایجاد می‌نماید، را ارائه می‌کند. بنابراین، این نقاط در چهار حالت کلی SO، WO، ST، WT پیوند داده می‌شوند و گزینه‌های راهبردی از بین آنها انتخاب می‌گردند:

* راهبردهای تهاجمی (SO): تمرکز آنها بر حداکثر- حداکثر کردن نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی است؛

*راهبردهای محافظه‌کارانه (ST): این راهبرد بر حداکثر-حداقل در تنوع‌بخشی بر نقاط قوت درونی و تهدید بیرونی- متمرکز است و بر پایه بهره‌گرفتن از قوت‌ها برای مقابله با تهدیدها تدوین می‌شود؛

*راهبردهای رقابتی (WO): راهبردی انطباقی یا حداقل- حداکثر است که ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی،

1- ½+2 2- Political 3- Economical 4- Social 5- Environmental

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف می‌باشد.

*راهبردهای تدافعی (WT): هدف کلی راهبرد تدافعی یا حداقل-حداقل که راهبرد بقا نیز نامیده می‌شود مقابله با ضعف‌های درونی و تهدیدهای بیرونی است (۵).

به‌طور کلی، روش سوات در دو مرحله تحقق می‌یابد. مرحله اول معمولاً تجزیه و تحلیل و شناسایی عوامل (در این پژوهش منظور شناسایی زمینه‌ها و ظرفیت‌های ایجاد اشتغال می‌باشد) و مرحله‌ی دوم ارائه توصیه‌هایی جهت بهبود عملکرد می‌باشد. به‌عنوان مثال؛ چگونه نقاط قوت را افزایش داد، نقاط ضعف را از بین برد، از تمامی فرصت‌ها استفاده کرد و تهدیدها را کاهش داد (۱۵).

نتایج و بحث

الف) ویژگی نمونه مورد مطالعه

نتایج بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناسی ۱۳ نفر از مدیران و نخبگان محلی بخش مشهد مرغاب نشان می‌دهد، ۸۴ درصد از کارشناسان مورد مطالعه مرد (۱۱ نفر) و ۱۶ درصد زن (۲ نفر) می‌باشند. میانگین سنی آنها ۴۰ سال با انحراف معیار ۷/۱ می‌باشد. در ارتباط با وضعیت تحصیلی مدیران و نخبگان محلی حدود ۱۶ درصد دارای مدرک دیپلم (۲ نفر)؛ ۴۶ درصد از آنها دارای مدرک کارشناسی (۶ نفر)؛ ۲۳ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد (۳ نفر) و ۷ درصد دارای مدرک دکتری بودند (۱ نفر). همچنین میانگین سابقه شغلی نخبگان و مدیران محلی در پست خود ۶ سال می‌باشد.

ب) شناسایی عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه اشتغال

همان‌طور که در جدول یک ملاحظه می‌گردد در محیط داخلی منطقه مورد بررسی در بخش زیرساختی-محیط‌زیستی، مؤلفه‌های «نزدیکی به جاده شیراز-اصفهان» با میانگین وزنی معادل ۴/۵۳ و وزن نسبی ۰/۰۷۷ و «زیرساخت مناسب آب، برق و گاز» با میانگین وزنی معادل ۴/۳۸ و وزن نسبی ۰/۰۷۵ و در بخش اقتصادی، مؤلفه‌های«علاقه سرمایه‌گذار بومی به ایجاد کارخانه‌های متعدد» با میانگین وزنی معادل ۴/۴۶ و وزن نسبی ۰/۰۷۶ و «تأمین مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی» با میانگین وزنی معادل ۴/۲۳ و وزن نسبی ۰/۰۷۲ مهم‌ترین نقاط قوت برای توسعه اشتغال بوده و در مقابل در بخش آموزشی- ترویجی، مؤلفه‌ی«عدم آگاهی کارآفرینان از دستورالعمل‌های صادره از سوی سازمان‌ها» با میانگین وزنی معادل ۴/۲۳ و وزن نسبی ۰/۰۲۵، در بخش زیر ساختی-محیط‌زیستی، مؤلفه‌های «مدیریت ناصحیح منابع آبی» با میانگین وزنی معادل ۴/۶۱ و وزن نسبی ۰/۰۲۸ و « نبود امکانات لازم در منطقه (تسهیلاتی، زیرساختی، حمایتی و ...)» با میانگین وزنی معادل ۴/۵۳ و وزن نسبی ۰/۰۲۷، در بخش اقتصادی، مؤلفه‌های «ضعف بنیه مالی روستاییان» و «عدم تخصیص بودجه کافی در راستای کارآفرینی» با میانگین وزنی معادل ۴/۶۱ و وزن نسبی ۰/۰۲۸، در بخش فرهنگی اجتماعی، مؤلفه‌های «نبود اعتماد به‌نفس در مردم» با میانگین وزنی معادل ۴/۵ و وزن نسبی ۰/۰۲۷ و «نبود فرهنگ استفاده از کالای داخلی» با میانگین وزنی معادل ۴/۳ و وزن نسبی ۰/۰۲۶ از پراهمیت‌ترین نقاط ضعف برای توسعه اشتغال می‌باشد. همچنین، در محیط خارجی منطقه مورد بررسی در بخش اقتصادی، مؤلفه‌های «بالا بودن سودهای بانکی» با میانگین وزنی معادل ۴/۸۴ و وزن نسبی ۰/۰۳۵، «عدم ثبات اقتصادی» و «عدم تضمین سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنایع کوچک و معادن» با میانگین وزنی معادل ۴/۷۶ و وزن نسبی ۰/۰۳۴، در بخش سیاسی، مؤلفه‌های «جداشدن مناطق از مشهد مرغاب به‌دلیل شهرستان‌شدن صفاشهر و پاسارگاد» با میانگین وزنی معادل ۴/۶۳ و وزن نسبی ۰/۰۳۳، «عدم توجه به صنعت توریسم توسط مسئولین محلی و استانی» و «عدم حمایت دولت از مناطق و بخش‌های کوچک» با میانگین وزنی معادل ۴/۶۱ و وزن نسبی ۰/۰۳۳، در بخش زیرساختی- محیط‌زیستی مؤلفه‌ی «خشکسالی» با میانگین وزنی معادل ۴/۸۴ و وزن نسبی ۰/۰۳۵ در اولویت تهدیدهای توسعه اشتغال قرار گرفت و در مقابل مؤلفه‌ی «ارائه وام‌هایی توسط کمیته امداد، صندوق مهر امید و بهزیستی» با میانگین وزنی معادل ۴/۲۵ و وزن نسبی ۰/۳۴۴ در اولویت فرصت‌های پیش‌روی منطقه می‌باشد. یافته‌های جدول یک با مطالعه (۷) همسو می باشد. در این پژوهش نیز فزونی مجموع امتیاز نقاط قوت و فرصت بر ضعف و تهدید وجود دارد. وی به‌وجود نیروی کار محلی و تحصیل‌کرده و زمین مرغوب به‌عنوان نقاط قوت، تعداد زیاد بیکاران، بروکراسی اداری، بالا بودن هزینه‌های خرید، وجود واسطه‌ها، ضعف بنیه مالی روستاییان، ضعف شدید صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در حیطه نقاط ضعف و احداث کارگاه‌های تولید گیاهان دارویی به‌عنوان نقاط فرصت اشاره می‌کند و در نهایت راهبرد تهاجمی را جهت توسعه اشتغال در روستای مورد مطالعه ارائه داد. همچنین، نتایج این مطالعه با نتایج پژوهش (۹) مطابقت دارد. در این پژوهش آنها وجود زمین‌های حاصل‌خیز، اقلیم مناسب، نیروی انسانی محلی و تحصیل‌کرده، نزدیکی به راه‌های ارتباطی را به‌عنوان نقاط قوت، عدم دسترسی به ضامن معتبر و تسهیلات بانکی، بالا بودن سود بانکی، وجود واسطه‌ها، پایین بودن قیمت تولیدات زراعی، بالا بودن هزینه‌های تولیدات زراعی، بروکراسی اداری، نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی، بیکاری فصلی و قطعه قطعه بودن اراضی نقاط ضعف، احداث و توسعه کارخانه تولید ماسه به‌عنوان فرصت و عدم ضمانت خرید تولید روستاییان از سوی نهادهای متولی، نبود سازمان توسعه کارآفرینی و کاریابی در منطقه مورد مطالعه را جزء تهدیدات برشمردند اما در این پژوهش فزونی مجموع امتیاز وزنی به سمت تهدیدها و ضعف‌ها میل دارد و استراتژی ارائه شده تدافعی می‌باشد.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

جدول ۱- نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

Table 1. Internal factors analyze results

			مدیران و نخبگان محلی		
	زمینه	سوات	مجموع وزن‌ها	میانگین وزن‌ها	وزن نسبی
نقاط قوت	زیرساختی-محیط زیستی	S_1 – جنگل‌های انبوه بنه	۴۰	۳/۰۷	۰/۰۵۲
		S_2– چشمه‌های متعدد در منطقه	۵۰	۴/۱۶	۰/۰۷۱
		S_3 – زیرساخت‌های مناسب باغی، زراعی، دارویی و صنایع دستی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۷۲
		S_4 – دوربودن از حوادث طبیعی و غیرمترقبه	۵۲	۴	۰/۰۶۸
		S_5– وجود بزرگترین کارخانه (یک و یک) در منطقه	۵۶	۴/۳	۰/۰۷۳
		S_6 – نزدیکی به آرامگاه کوروش و ابنیه تاریخی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۷۲
		S_7– زیرساخت‌های مناسب آب، برق، گاز	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۷۵
		S_8– وجود کارخانه مواد غذایی در منطقه	۵۶	۴/۳	۰/۰۷۳
		S_9– زمین‌های مرغوب	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۷۲
		S_{10}– نزدیکی به جاده شیراز- اصفهان	۵۹	۴/۵۳	۰/۰۷۷
		S_{11}– وجود ذخایر سنگ معدن	۵۴	۴/۱۵	۰/۰۷۱
		S_{12}– وجود نیروی کار محلی و تحصیل‌کرده	۵۳	۴/۰۷	۰/۰۶۹
	اقتصادی	S_1– علاقه سرمایه‌گذاران بومی به ایجاد کارخانه‌های متعدد	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۷۶
		S_2_ تأمین مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۷۲
	جمع				۱
نقاط ضعف	آموزشی - ترویجی	W_1– نبود کارشناس جهت ایجاد آگاهی در سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری	۵۰	۳/۸۴	۰/۰۲۳
		W_2– عدم آگاهی کارآفرینان از دستورالعمل‌های صادره از سوی سازمان‌ها	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W_3– کمی تحصیلات و آموزش‌های رسمی در بین کارآفرینان	۴۸	۳/۶۹	۰/۰۲۲
		W_4– عدم بهره‌مندی مردم بخش از امکانات به‌روز آموزشی	۵۳	۴/۰۷	۰/۰۲۴
		W_5– تحصیلات کاذب بدون یادگیری فناوری	۵۳	۴/۰۷	۰/۰۲۴
		W_6– عدم دسترسی افراد به آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای	۵۲	۴	۰/۰۲۴
		W_7– آموزش کارآفرینی محدود و غیرکاربردی	۵۳	۴/۰۷	۰/۰۲۴

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

ادامه جدول ۱- نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

Continue Table 1. Internal factors analyze results

زمینه		سوات	مدیران و نخبگان محلی		
			مجموع وزن‌ها	میانگین وزن‌ها	وزن نسبی
نقاط ضعف	زیرساختی- محیط‌زیستی	W_1- فاصله از مرکز استان	۵۰	۳/۸۴	۰/۰۲۳
		W۲-کیفیت نامطلوب دسترسی به IT و ICT	۵۴	۴/۱۵	۰/۰۲۵
		W۳- جاده‌های نامناسب روستایی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W۴-نبود مجتمع‌های خرید دام	۵۴	۴/۱۵	۰/۰۲۵
		W۵- قطعه‌قطعه‌بودن اراضی	۵۶	۴/۳	۰/۰۲۶
		W۶- نبود شهرک صنعتی دولتی در بخش	۵۴	۴/۱۵	۰/۰۲۵
		W_7- نبود صنایع وابسته و تبدیلی در خصوص محصولات باغی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W۸- کمبود امکانات رفاهی، بهداشتی، تفریحی در روستاها	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۲۷
		W_9- نبود امکانات لازم در منطقه (تسهیلاتی، زیرساختی، حمایتی و ...)	۵۹	۴/۵۳	۰/۰۲۷
		W_{10}- عدم حمایت منابع طبیعی جهت اعطای زمین	۵۲	۴	۰/۰۲۴
		W_{11}- بروکراسی اداری در زمینه اخذ مجوز فعالیت‌های تولیدی و خدماتی	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۲۷
		W_{12}- عدم توزیع مناسب کود و سم کشاورزی	۴۵	۳/۴۶	۰/۰۲۱
		W_{13}- مدیریت ناصحیح منابع آبی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۲۸
		W_{14}- عدم وجود بانک اطلاعات کشاورزی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
	اقتصادی	W_1 - نگاه مقطعی و کوتاه‌مدت به اعطاء تسهیلات پرداختی	۵۶	۴/۳۰	۰/۰۲۶
		W_2- بالابودن هزینه‌های تولید زراعی و دامی	۵۳	۴/۰۷	۰/۰۲۴
		W_3- پایین‌بودن قیمت تولیدات زراعی و دامی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W_4- عدم توان بازپرداخت اقساط بانکی (بالابودن سود بانکی)	۵۹	۴/۵۳	۰/۰۲۷
		W_5- ضعف بنیه مالی روستاییان	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۲۸
		W_6- عدم تخصیص بودجه کافی در راستای کارآفرینی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۲۸
		W_7- کاهش تولید کارخانه‌ها در سال‌های اخیر	۵۳	۴/۴۱	۰/۰۲۷
		W_8- عدم دسترسی مردم به ضامن معتبر بانکی	۵۶	۴/۳۰	۰/۰۲۶
		W_9- کمبود سرمایه اولیه در دسترس مردم بخش	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W_{10}- پایین‌بودن درآمد سرانه	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W_{11}- عدم وجود مراکز شغلی در منطقه (دفاتر کاریابی)	۴۹	۳/۷۶	۰/۰۲۳
		W_{12}- بهره‌برداری نامناسب از منابع طبیعی موجود (آب و زمین)	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۲۶
		W_{13}- بیکاری فصلی	۵۰	۳/۸۴	۰/۰۲۳
		W_{14}- نرخ بیکاری بالا بین دانش‌آموختگان دانشگاهی	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
	فرهنگی- اجتماعی	W_1 - نبود فرهنگ استفاده از کالای داخلی	۵۶	۴/۳	۰/۰۲۶
		W_2- نبود فرهنگ تعاون در شهروندان	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۲۵
		W_3 - وجود روحیه فردگرایی	۴۴	۳/۳۸	۰/۰۲۰
		W_4 -نبود اعتماد به نفس در مردم	۵۴	۴/۵	۰/۰۲۷
جمع					۱

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

ادامه جدول ۱- نتیجه تجزیه و تحلیل عوامل خارجی

Continue Table 1. External factors analyze results

زمینه		سوات	مدیران و نخبگان محلی		
			مجموع وزن‌ها	میانگین وزن‌ها	وزن نسبی
تهدید	اقتصادی	T_1- عدم وجود سرمایه‌گذار خارجی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_2- سرمایه‌گذاری ضعیف بخش دولتی	۵۸	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_3-عدم ثبات اقتصادی	۶۲	۴/۷۶	۰/۰۳۴
		T_4- نبود بازار داخلی و خارجی برای خرید محصولات تولیدی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_5- توزیع نامناسب درآمدها و اعتبارات در سطح منطقه‌ای و ملی	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۳۱
		T_6- عدم وجود تسهیلات	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_7- بالابودن سودهای بانکی	۶۳	۴/۸۴	۰/۰۳۵
		T_8- عدم ضمانت خرید تولید روستاییان از سوی نهادهای متولی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_9- وجود واسطه‌های مختلف	۵۵	۴/۲۳	۰/۰۳۰
		T_{10}- عدم تضمین سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنایع کوچک و معادن	۶۲	۴/۷۶	۰/۰۳۴
		T_{11}- عدم شناخت کافی سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی از منطقه	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_{12}- ریسک سرمایه‌گذاری بالا در بخش کشاورزی توسط بخش خصوصی	۴۹	۳/۷۶	۰/۰۲۷
	سیاسی	T_1 – برنامه‌ریزی‌های نادرست دولت در واگذاری صنایع به بخش خصوصی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_2 – نبود برنامه منظم و کامل و عدم توجه مسئولین	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۳۱
		T_3 – نبود سیاست لازم در بخش کشاورزی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_4 – دخالت دولت در بازار	۵۱	۳/۹۲	۰/۰۲۸
		T_5 – عدم ثبات اقتصادی در جذب سرمایه‌گذار	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۳۱
		T_6 – وجود دیدگاه سیاسی در برخی مسئولان	۴۰	۳/۳۳	۰/۰۲۴
		T_7 – عدم معرفی بخش به‌عنوان یک منطقه مستعد توسط مسئولین	۵۷	۴/۳۸	۰/۰۳۱
		T_8- جداشدن مناطق از مشهد مرغاب به دلیل شهرستان شدن صفاشهر و پاسارگاد	۵۱	۴/۶۳	۰/۰۳۳
		T_9 – عدم توجه به صنعت توریسم توسط مسئولین محلی و استانی	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
		T_{10} – عدم حمایت دولت از مناطق و بخش های کوچک	۶۰	۴/۶۱	۰/۰۳۳
	زیرساختی – محیط‌زیستی	T_1- نبود سازمانی که کارآفرین طرح خود را با آنها مطرح کند	۵۶	۴/۳۰	۰/۰۳۱
		T_2 – وابستگی فعالیت‌های روستاییان به شرایط اقلیمی	۵۴	۴/۱۵	۰/۰۳۰
		T_3 – کمبود آب	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۳۲
		T_4 – خشکسالی	۶۳	۴/۸۴	۰/۰۳۵
		T_5 – نبود زیرساخت مناسب آموزشی و عدم پشتیبانی دولت از این حوزه	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۳۲
		T_6- تشریفات غیرضروری سیستم‌های اداری	۵۸	۴/۴۶	۰/۰۳۲
	جمع				۱
	فرصت	O_1- ارائه وام‌هایی توسط کمیته امداد، صندوق مهرامید و بهزیستی	۵۱	۴/۲۵	۰/۳۴۴
		O_2- احداث و تولید کارخانه‌های شن و ماسه و سنگ‌های معدنی	۴۸	۴	۰/۳۲۴
		O_3- احداث کارگاه تولید گیاهان دارویی	۴۹	۴/۰۸	۰/۳۳۰
	جمع				۱

ج- وزن‌دهی ابعاد شناسایی‌شده در بخش سوات

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌گردد در بخش نقاط قوت و فرصت‌ها زمینه زیرساختی-محیط‌زیستی، در نقاط ضعف و تهدید زمینه اقتصادی دارای بیشترین اهمیت است. به‌عبارتی، منطقه از لحاظ زیرساختی-محیط‌زیستی مناسب ایجاد اشتغال در روستاها می‌باشد و روستاهای مورد مطالعه زمینه‌های لازم را در این بُعد دارند با این حال مسائل اقتصادی مانع از ایجاد اشتغال در منطقه مورد مطالعه می‌شود.

این یافته با نتایج مطالعه (۹) هم‌سو می‌باشد در مطالعه آنها در هر دو بخش عوامل پیش‌برنده و بازدارنده عامل اقتصادی مهم‌ترین عامل شناسایی شده است. همچنین مطالعات (۱۰) خصیصه‌های اقتصادی، آموزشی- اطلاع‌رسانی، زیرساختی و فرهنگی را به‌عنوان مانع در توسعه کارآفرینی در بخش کشاورزی مناطق روستایی شناسایی کردند. فزون بر آن یافته‌های (۱۳) نشان می‌دهد با توجه به برخورداری کشور اندونزی از منابع طبیعی از معضل بیکاری رنج می‌برند.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

جدول ۲- وزن‌دهی ابعاد ظرفیت‌های اشتغال روستایی

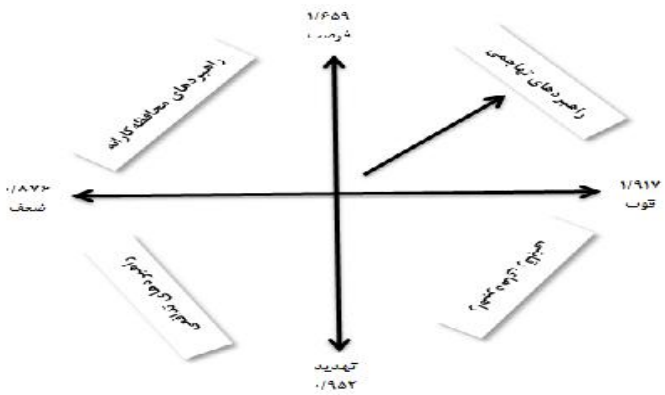
Table 2. Weighing the dimensions of rural employment capacities

	ابعاد زمینه‌های اشتغال روستایی	وزن زمینه‌ها
قوت	اقتصادی	۰/۲۳۲
	زیرساختی- محیطزیستی	۱/۶۸۵
	مجموع	۱/۹۱۷
فرصت	زیرساختی-محیطزیستی	۱/۶۵۹
	مجموع	۱/۶۵۹
ضعف	آموزش- ترویجی	۰/۱۲۵
	اقتصادی	۰/۳۴۴
	زیرساختی- محیطزیستی	۰/۳۳۰
	فرهنگی- اجتماعی	۰/۰۸۷
	مجموع	۰/۸۷۶
تهدید	سیاسی	۰/۲۸۰
	اقتصادی	۰/۳۹۹
	اجتماعی	۰/۰۸۱
	زیرساختی- محیطزیستی	۰/۱۹۲
	مجموع	۰/۹۵۲

د- تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید

باتوجه به یافته‌های حاصل از جدول ۲، وزن نسبی هر یک از عوامل داخلی، قوت‌ها (۱/۹۱۷)، ضعف‌ها (۰/۸۷۶)، هم‌چنین وزن نسبی عوامل خارجی، فرصت‌ها (۱/۶۵۹) و تهدیدها (۰/۹۵۲) به‌دست آمد و ماتریس ارزیابی موقعیت و اقدام استراتژیک رسم گردید (نمودار یک). باید توجه داشت که در عوامل داخلی غلبه‌ی قوت‌ها بر ضعف‌ها و در عوامل خارجی غلبه‌ی فرصت‌ها بر تهدیدها مطرح است. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد این نمودار راهبردها را در چهار گروه از راهبرد تهاجمی[1] (مبتنی بر نقاط قوت و فرصت‌ها)، راهبرد تنوع/ رقابتی[2] (مبتنی بر نقاط ضعف و فرصت)، راهبرد بازنگری/ محافظه‌کارانه[3] (مبتنی بر نقاط قوت و تهدید) و راهبردهای تدافعی[4] (مبتنی بر مقایسه‌ی نقط ضعف داخلی و موانع بیرونی) نشان می‌دهد.

راهبرد پژوهش حاضر با توجه به فزونی امتیاز نقاط قوت (۱/۹۱۷) و فرصت (۱/۶۵۹) در منطقه، تهاجمی است. برای این منظور جهت ارائه راهبرد تمرکز باید بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی باشد (شکل یک).

نمودار ۱- ماتریس ارزیابی موقعیت و اقدام استراتژیک

Figure 1. Strategic Assessment and Spaced Matrix

و- ارائه راهبرد و تجزیه و تحلیل آن

با توجه به نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای شناسایی شده در منطقه مورد مطالعه راهبرد تهاجمی به‌منظور توسعه ظرفیت‌های اشتغال در روستاهای مورد مطالعه پیشنهاد می‌گردد. بر این اساس، عوامل خارجی شامل فرصت‌ها و تهدیدها و عوامل داخلی شامل قوت‌ها و ضعف‌ها که متناسب با هر متغیر وزن نسبی آن محاسبه شده و راهبرد تهاجمی با راهبردهای فرعی مندرج در جدول ۳ پیشنهاد می‌شود:

1- SO 2- ST 3- WO 4- WT

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

جدول ۳- راهبردهای تهاجمی پیشنهادشده

Table 3. Suggested Aggressive Strategies

مؤلفه‌های داخلی و خارجی تأثیرگذار بر توسعه فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی بخش مشهد مرغاب	فرصت‌ها(O) O۱- ارائه وام‌هایی توسط کمیته امداد، صندوق مهرامید و بهزیستی O۲ - احداث و تولید کارخانه‌های شن و ماسه و سنگ‌های معدنی O۳- احداث کارگاه تولید گیاهان دارویی
قوت‌ها(S) S۱ - وجود جنگل‌های انبوه بنه S۲ - وجود چشمه‌های متعدد در منطقه S۳ - وجود زیرساخت‌های مناسب باغی، زراعی، دارویی و صنایع دستی S۴ - دور بودن از حوادث طبیعی و غیرمترقبه S۵- وجود بزرگترین کارخانه (یک و یک) در منطقه S۶- نزدیکی به آرامگاه کوروش و ابنیه تاریخی S۷- وجود زیرساخت‌های مناسب آب، برق، گاز S۸- وجود کارخانه مواد غذایی در منطقه S۹- زمین‌های مرغوب S۱۰- نزدیکی به جاده شیراز- اصفهان S۱۱- وجود ذخایر سنگ معدن S۱۲- وجود نیروی کار محلی و تحصیل‌کرده S۱۳- علاقه سرمایه‌گذاران بومی به ایجاد کارخانه‌های متعدد S۱۴-تأمین مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی	راهبرد تهاجمی(SO) SO۱- احداث مجتمع‌های خرید دام جهت کشتار دام و عرضه آن به بازار با توجه به برخورداری این روستاها از نیروی کار محلی و وضعیت آب، برق، گاز مناسب. SO۲- تقویت استفاده از سرمایه‌گذاران داخلی جهت گسترش نهادهای مرتبط با کارآفرینی. SO۳- لزوم توجه به توسعه فعالیت‌های کاربر در سطح منطقه ازجمله صنایع تبدیلی-تکمیلی بخش کشاورزی و دامی با توجه به وجود زیرساخت‌های مناسب باغی، زراعی، دارویی و صنایع دستی. SO۴- استفاده از وام‌های ارائه‌شده توسط نهادهای مختلف در زمینه کارآفرینی.

نتایج پژوهش حاضر که با هدف شناسایی زمینه‌ها و راهکارهای مؤثر در توسعه‌ی فرصت‌های شغلی در نواحی روستایی بخش مشهد مرغاب انجام گردیده، نشان داد که منطقه مورد مطالعه دارای نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای متعددی در جهت شناسایی زمینه‌های مؤثر در توسعه فرصت‌های شغلی است. فزون بر آن نتایج تحلیل مدل SWOT نشان داد امتیاز نهایی هریک از نقاط مذکور به‌ترتیب ۱/۹۱۷، ۰/۸۷۶، ۱/۶۵۹ و ۰/۹۵۲ می‌باشد. این مهم نشان می‌دهد که محدوده‌ی مورد مطالعه در زمینه‌ی ایجاد فرصت‌های شغلی با قوت‌ها و فرصت‌های بسیاری روبرو می‌باشد و در دسته‌بندی که از نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدیدها انجام شد نیز ملاحظه گردید مؤلفه‌ی اقتصادی هم در بخش نقاط ضعف و تهدید مهم‌ترین عاملی است که مانع توسعه فرصت‌های شغلی می‌شود. همچنین، نتایج ارائه تعیین استراتژیک مناسب در روستاهای بخش مشهد مرغاب نشان داد با توجه به فزونی نقاط قوت (۱/۹۱۷) و فرصت (۱/۶۵۹) مهم‌ترین راهبرد جهت توسعه فرصت‌های شغلی بخش مشهد مرغاب راهبرد تهاجمی (SO) می‌باشد. این راهبرد که بر حداکثر-حداکثر کردن نقاط قوت و فرصت‌های بیرونی است اساساً ماهیتی تهاجمی دارند. در واقع، با تقویت نقاط قوت و فرصت‌ها می‌توان ضعف‌ها و تهدیدها را کاهش داد. می‌توان از جمله نقاط قوت (زیرساخت مناسب آب، برق، گاز، وجود کارخانه یک‌ویک و ...)، نقطه ضعف (مدیریت ناصحیح منابع آبی، ضعف بنیه مالی روستاییان، عدم تخصیص بودجه کافی در راستای کارآفرینی و ...)، تهدید (خشکسالی، بالابودن سودهای بانکی و ...) و فرصت (احداث کارگاه تولید گیاهان دارویی و ارائه وام‌هایی توسط کمیته امداد، بهزیستی و ...) اشاره کرد. بنابراین، جهت ارائه راهکارهای توسعه‌ی فرصت‌های اشتغال در روستاهای مورد مطالعه تمرکز اصلی بر تقویت نقاط قوت و فرصت‌ها باشد که بدین صورت ضعف‌ها و تهدیدها در روستاها تضعیف شده و زمینه‌ی لازم جهت توسعه‌ی فرصت‌های اشتغال در منطقه فراهم آید.

فزون بر آن این طبیعی است که برای هرگونه عمل و اقدامی باید به‌دنبال عوامل تقویت‌کننده و مثبت بود اما نمی‌توان عوامل بازدارنده و منفی را نیز نادیده گرفت. به‌این ترتیب، به‌موازات توجه به‌نقاط مثبت درونی و بیرونی باید بر نقاط منفی درونی و بیرونی نیز تمرکز شود تا مقدمات لازم برای مقابله به‌موقع با آنها فراهم شوند، همین‌طور، بتوان از مزایای نقاط مثبت اجازه فعالیت تأثیرگذار را از نقاط منفی گرفت. بر این اساس، جهت توسعه‌ی فرصت‌های شغلی در منطقه مورد مطالعه توجه به‌نزدیکی روستاها به‌جاده شیراز-اصفهان، زیرساخت‌های مناسب آب، برق، گاز، کارخانه‌های متعدد مواد غذایی در منطقه، وجود بزرگترین کارخانه (یک و یک) در منطقه، زیرساخت‌های مناسب باغی، زراعی، دارویی و صنایع دستی، ذخایر سنگ معدن، احداث و تولید کارخانه‌های شن و ماسه و سنگ‌های معدنی و کارگاه‌های تولید گیاهان دارویی به‌خصوص روستاهای واقع در مجاورت جاده شیراز-اصفهان ضروری به‌نظر می‌رسد.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

منابع

1. Baseri, B. and A. Jahangard. 2007. Investigating and analyzing the employment potential of agricultural sector in Iran, Agricultural Economics and Development, 15(59): 119-146 (In Persian).
2. County of Mashhad Morghab. 2015. Population and Housing Statistics.
3. Bakhtiari, S. and M. Yazdani. 2011. Investigating the direct and indirect effects of tourism on employment. Economical science, 4(13): 49-60 (In Persian).
4. Bouzarjomehri, Kh. and N. Yousefi. 2014. The Role of Industrial Towns in Social and Cultural Development of Rural Settlements Case Study: Gorgan 2 Industrial Town, Human Settlement Planning Studies, 9(28): 35-44 (In Persian).
5. Ebrahimzadeh, A. 2010. Land Reconstruction and Environmental Planning in Southeast of Iran. First Edition, Tehran: Information Publishers, 408 pp (In Persian).
6. Faggio, G. and O. Silva. 2014. Self-employment and entrepreneurship in urban and rural labour markets. Journal of Urban Economics, 84: 67-85.
7. Ghadermarzi, H. 2015. Employment Strategic Planning in Rural Area of Javanrood. Space Economics and Rural Development, 4(1): 109-130 (In Persian).
8. Herman, E. and M.A. Georgescu. 2012. Employment Strategy for Poverty Reduction. A Romanian Perspective. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 58: 406-415.
9. Jamini, D., A. Taghdisi and A. Jamshidi. 2015. Identifying Employment Development Strategies in Rural Areas Using the SWOT Model (Case Study: Badar Village, Ravansar County). Rural Development Strategies, 1(4): 133-149 (In Persian).
10. Momeni halalai, H. and Z. Moazzen. 2015. A review of barriers to entrepreneurship development in the agricultural sector. Journal of Entrepreneurship in Agriculture, 2(1): 111-124 (In Persian).
11. Mahdavi Hajiloui, M. and Gh. Mohammadizadeh. 2013. The levels of education and employment indicators municipalities in the central part of Dezful city using the Morris. Geography of the land, 9 (36): 15-28.
12. Marcén, M. 2014. The role of culture on self-employment. Journal of Economic Modelling, 44(1): 20-32.
13. Mehmet, O. 1995. Employment Creation and Green Development. Journal of Ecological Economics, 15(1): 11-19.
14. Rahmani, B., A.R. Rahmanifazli, H.A. Farajisabokbar and M. Rzaei. 2016. Exploratory Spatial Data Analysis (ESDA) Employment in Rural Settlement (Case Study: Rural Areas of Isfahan Province). Journal of Regional Planning, 5(20): 69-80 (In Persian).
15. Srdjevic, Z. and R. Bajceticand Srdjevic. 2012. Identifying the Criteria Set for Multicriteria Decision Making Based in SWOT/PESTLE Analysis: A Case Study of Reconstructing A water Intake Structure. Journal of Water Resor Manage, 26: 3379-3393.
16. Zahedi mazandarani, M. 2004. Functional necessities for the development of employment in the agricultural sector. Journal of Agricultural Economics and Development, 12(45): 41-67 (In Persian).
17. Raesi, A., M. Shakily, H. Salarzehi and A. Valinafs. 2017. Identification and Prioritization of Factors Affecting the Development of Agricultural Entrepreneurship in Rural Areas (Case Study: Sarbaz). Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture, 6(3): 51-58 (In Persian).
18. Zangiabadi, A., A. Seydaee and S. Mosayebi. 2012. Spatial Analysis of Employment Indicators, Using the Factor and Cluster Analyses (Case Study: Esfahan Province Towns). Journal of Geography and Urban Planning, 4(12): 133-150 (In Persian).
19. Yousefi, Z., N. Naderi, B. Rezaei and N. Shiri. 2015. Study and Prioritization of Experts Viewpoints of Agricultural Jihad Organization in Kermanshah Province on the Factors Affecting the Development of Agricultural Entrepreneurship in Rural Areas. Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture, 2(4): 61-53 (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]
[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]

Identifying Feasibilitis and Effective Strategies for Developing Job Opportunity in Rural Areas of the Mashhad-e-Morghab district

Mostafa Ahmadvand[1] and Elham kanani[2]

1- Associate Professor of Agricultural Extension and Development, Dept. of Rural Development Management, Faculty of Agriculture, Yasouj University, Yasouj
2- M.Sc. of Rural Development, Dept. of Rural Development Management, Faculty of Agriculture, Yasouj University, Yasouj, (Corresponding Author: ee.kanani@gmail.com)
Receive: April 17, 2019 Accepted: June 26, 2019

Abstract

The purpose of the present study was to identify the employment feasibilitis and effective job opportunity strategies in villages of Mashhad-e-Morghab district, Fars province which was conducted in a survey between experts and local elites. The data were collected using a protocol and a questionnaire with open and closed questions which were analyzed using SWOT technique in 96 year. The results showed that the study area faced by 39 factors pertaining to weaknesses (with weight of 0.876), 28 factors of threats (with weight of 0.952), 14 strength factors (with weight of 1.917) and three factors pertaining to opportunities (with weight of 1.659) for developing job opportunity. According to the Strategic Assesment and Spacead Matrix and the total value of strengths and opportunities, the aggressive strategy (SO), which focuses on internal strengths and external opportunities was identified as a priority of strategies for employment in rural villages of Mashhad-e-Morghab district. Therefore, in presenting job opportunity strategies in the studied area, the focus is on internal weaknesses (such as lack of adequate budget allocation for entrepreneurship, rural financial weakness, mismanagement of water resources with total value of 0.028) and external threats (drought and high banking profits with total value of 0.03). Also, in categorizing of identified capacities, the most important factor in the weaknesses and threats in creating employment are the economic factors. Finally, according to the results of the study, applied strategies for developing job opportunity in Mashhad-e- Morghab district were recommended.

Keywords: Employment development, Job Opportunity, Mashhad-E- Morghab, Rural Areas, SWOT

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-07]

[DOR: 20.1001.1.25383426.1397.5.10.5.1]

[DOI: 10.29252/jea.5.10.34]